

SINODSKI PUT

Katolička Crkva u Njemačkoj na putu čišćenja i obnove

Nediljko A. Ančić

Sveučilište u Splitu
Katolički bogoslovni fakultet
nancic@kbf-st.hr

UDK: 27-636:272/273](430)
<https://doi.org/10.34075/cs.55.4.3>
Pregledni znanstveni rad
Rad zaprimljen 5/2020.

Sažetak

Problem zlostavljanja djece i maloljetnika u posljednje vrijeme sve više potresa društvenu javnost. U svom radu autor tematizira dio spektra te problematike koji se odnosi na spolno zlostavljanje maloljetnika od strane katoličkih svećenika i redovnika. Prvi dio obrađuje reakcije i poduzete mjere sadašnjega pape i njegova prethodnika te Rimske kurije u borbi protiv spolnog zlostavljanja koje su počinili klerici. Drugi, veći dio ovoga članka istražuje kako se Katolička Crkva u Njemačkoj suočava s ovim problemom i kako ga pokušava iskorijeniti. Spolno zlostavljanje djece od strane crkvenih osoba koje je izišlo na vidjelo, izazvao je duboku krizu vjere i poljuljao povjerenje u tamošnju Crkvu. Njemački su biskupi od početka prepoznali svu pogubnost toga zla i prihvatili novi obrazac razotkrivanja i kažnjavanja počinitelja, zaštite žrtava i rad na prevenciji. Na temelju MHG-studije došli su do zaključka da postoje sistemski problemi koji pogoduju zlostavljanju. Zato su odlučili sazvati neku vrst sinode - Sinodski put - da raspravi međusobnu povezanost nekoliko ključnih crkvenih i teoloških tema. Autor detaljno opisuje i dokumentira brojne aktivnosti i nastojanja oko statusa, sazivanja i prvog plenarnog zasjedanja tog skupa. Postoji opravdano očekivanje da će započeti sinodski proces između ostalog donijeti čišćenje, vratiti poljuljano povjerenje i ojačati crkveno zajedništvo u svjedočenju evanđelja.

Ključne riječi: Spolno zlostavljanje maloljetnika u Katoličkoj Crkvi, razotkrivanje i borba protiv zlostavljanja, aktivnosti Benedikta XVI. i pape Franje u kažnjavanju zlostavljača i prevenciji, HMG-studija, Sinodski put, sinodski forumi

Prije deset godina početkom 2010. u Njemačkoj je započelo suočavanje sa seksualnim zlostavljanjem u Katoličkoj Crkvi. Lavinu o zlostavljanju, kako se izrazio jedan novinar, pokrenuo je isusovac pater Klaus Mertes, ondašnji ravnatelj kolegija *Canisius* u Berlinu. On je tih siječanjskih dana primio na razgovor trojicu muškaraca, bivših pitomaca spomenutog kolegija srednjih godina, koji su mu ispričali što im se u toj ustanovi događalo prije nekoliko desetljeća, kako su ih dvojica patera seksualno uznemiravala i zlostavljala. Mertes je vjerovao njihovom iskazu te je poslije toga uputio pismo bivšim učenicima iz 1970-ih i 80-ih godina i sve ih pozvao da se jave ako su u konviktu doživjeli slična iskustva. Nedugo zatim javilo se stotinu nekadašnjih učenika. U međuvremenu otkrivaju se mnogi slučajevi zlostavljanja u državnim školama i drugim ustanovama, javljaju se brojne žrtve i svjedoče o svojim patnjama koje proživljavaju. Od tada tema spolnog zlostavljanja maloljetnika s više ili manje intenziteta godinama nije prestala zaokupljati i potresati društvenu i crkvenu javnost. Izazvala je tešku krizu vjere i kod mnogih je prouzročila gubitak povjerenja u Crkvu kao ustanovu spasenja. Time je znatno ugrožena vjerodostojnost crkvenog navještaja, pojačao se trend napuštanja Crkve, a oni vjerni katolici s nevjericom se pitaju: što se to događa s mojom Crkvom?

Još prije tridesetak godina dogodio se svojevrsan zaokret u društvenoj svijesti i javnom mišljenju s obzirom na spolno zlostavljanje, najprije u SAD-u i Australiji, a poslije i u Europi. Do tada je ono bilo tabu tema, svi su znali da postoji, ali se o tome nije govorilo niti mu se pridavalo veće značenje. Sada se odjednom u promijenjenim okolnostima probuđene osjetljivosti za to nasilje javljaju žrtve napastovanja i zlostavljanja, iznose što im se događalo kao djeci i malodobnicima i opisuju što su sve pretrpjeli, a javnost se zgraža nad tim nasiljem. Pod pritiskom javnog mnijenja i nove društvene osjetljivosti za tu temu Katolička Crkva napušta svoj dosadašnji stav zataškavanja i prikrivanja. Ona počinje istraživati slučajeve zlostavljanja koje su učinili pripadnici njezinih svećenika i redovnika te se suočavati s tim problemom. S pravom se postavlja mučno pitanje: Zašto Crkva u svojim najvišim predstavnicima nije do sada imala dovoljno hrabrosti i evanđeoskog duha da sama uvidi ta zlodjela i prizna svoje grijehe, da se kaje i čisti od zla zlostavljanja, kažnjava počinitelje, pomaže žrtvama te djeluje preventivno kako bi ponajprije u redovima klerika u korijenu spriječila takve zločine? Otkuda tako teški propusti odgovornih u Crkvi? Zašto je Crkva kao ustanova zakazala? Nije li se možda ljudski element u toj složenoj ustanovi dijelom zatvorio u svojoj samodostatnosti, zanemario znakove vre-

mena i oglušio na poticaje Duha koji spasenjsku zajednicu trajno oživljuje i uvodi u istinu.

Premda ostaje gorak okus toga pitanja, ipak valja reći da su se rimski biskupi kao vrhovni pastiri, doduše sa zakašnjenjem i nakon početnog oklijevanja, sve snažnije, djelotvornije i odlučnije uhvatili u koštac s tim zlom u crkvenoj zajednici. O tome svjedoče brojni dokumenti i očitovanja sadašnjega pape i njegova prethodnika, intervencije Rimske kurije kao i čitav niz zakonskih odredaba koje ću u nastavku kratko predstaviti.

1. REAKCIJE PAPA I RIMSKE KURIJE NA PROBLEM ZLOSTAVLJANJA

Već su pri kraju pontifikata pape Ivana Pavla II. u SAD-u postali poznati mnogi slučajevi spolnog zlostavljanja u Crkvi. No tada u Europi još nije bila dovoljno probuđena svijest o tom zlu. I dok se je postupno razotkrivao skandal sve većih razmjera, Papa je pokazao da je osobno pogođen svjedočenjima i velikim brojem žrtava pa je spolno zlostavljanje maloljetnika od strane klerika crkveno-pravno svrstao među teže grijeha. Međutim očito taj problem nije smatrao prioritetnim niti je mogao sagledati sve njegove dimenzije.¹

Papi Benediktu XVI. se problematika zlostavljanja sve više nametala pa je prilikom svojih pastoralnih pohoda više puta iskazivao duboko žaljenje i ispričavao se zbog spolnog nasilja nad djecom i maloljetnicima što su ih počinili članovi katoličkog klera u pojedinim zemljama. On se susretao i sa žrtvama zlostavljanja, ali, čini se, nije bio spreman poduzeti radikalnije mjere prema počiniteljima. U tom je pogledu jedinstveno njegovo opširno *Pastirsko pismo irskim katolicima*, koje obuhvaća 14 brojeva i dodatnu molitvu za Crkvu u Irskoj. Papa Benedikt na početku piše da su ga duboko pogodile na svjetlo dana izišle informacije o zlostavljanju djece i malodobnika od strane predstavnika Crkve u Irskoj. Zatim spominje svoj nedavni susret s irskim biskupima u Rimu na kojem su zajedno analizirali učinjene pogriješke te iznašli konkretne načine i donijeli programe da se počinjene nepravde poprave. S obzirom na težinu prijestupa i na često neprimjerene reakcije crkvenih autoriteta u toj zemlji, papa je odlučio napisati ovo pismo kako bi svima iskazao svoju blizinu i predložio put iscjeljenja, obnove i popravka. U nastavku poziva Crkvu u Irskoj da otvoreno prizna pred Bogom i dru-

---

¹ Usp. Apostolsko pismo u obliku Motu proprio *Sacramentorum Sanctitatis Tutela* (30. 4. 2001): [http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/de/motu_proprio.index.html](http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/de/motu_proprio/index.html).

gima ovu duboku ranu i svoj teški grijeh protiv nezaštićene djece te pođe putem čišćenja i pokore. Papa Benedikt se pritom, između ostalog, sa zahvalnošću prisjeća golemog doprinosa irskih katolika u širenju evanđelja, kako u srednjem vijeku tako i djelovanja tolikih misionara u novije doba. Navodi da je već do sada od irskih biskupa zahtijevao da se kritički suoče sa zlostavljanjima i onemogućće takva nedjela. Sada se u ime Crkve obraća osobito žrtvama čije je povjerenje iznevjereno i dostojanstvo povrijeđeno, izražava otvoreni sram i kajanje koje osjeća te ih poziva da ne klonu duhom nego da u svjetlu Kristove požrtvovne ljubavi nađu oslobođenje i nov početak. Papa izričito kori i opominje neke od biskupa jer su strašno zakazali u primjeni pravnih sankcija za spolno zlostavljanje djece, što je potkopalo njihovu vjerodostojnost i sposobnost djelovanja. Na kraju poziva Irsku Crkvu na pokoru, molitvu i obnovu te najavljuje apostolsku vizitaciju nekih od biskupija, sjemeništa i redovničkih zajednica u Irskoj.²

Nedugo nakon toga Kongregacija za nauk vjere (2011.) poduzima prvi ozbiljan korak u suzbijanju zlostavljanja. Šalje svim biskupskim konferencijama svijeta okružno pismo s osnovnim naputcima za slučajeve spolnog zlostavljanja te ih obvezuje da u roku od godine dana za svoje područje donesu prilagođene smjernice za postupanje u slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnih osoba od strane klerika.³

Nakon iznenadnog istupanja iz službe papa Benedikt je svojemu nasljedniku na Petrovoj stolici ostavio u naslijeđe i rješavanje ovoga gorućeg i velikog problema čiji će se razmjeri i golema šteta još godinama morati liječiti, istraživati i utvrđivati. Papa Franjo nastavlja puno snažnije i odlučnije borbu protiv zlostavljanja na svim razinama djelovanja: razotkrivanja, prevencije, kažnjavanja prijestupnika i skrbi za žrtve. Godine 2014. na preporuku kardinala osniva *Papinsku komisiju za zaštitu maloljetnika* kako bi spriječio spolno zlostavljanje od strane klerika i kritički se suočio s tim zlodjelima te sagledao sveukupnu problematiku (www.protectionofminors.va). U sklopu pojačanih napora za suzbijanje ovoga zla osnovan je *Centar za zaštitu djece* (Centre for Child Protection - CCP) koji djeluje u okviru Papinskog sveučilišta *Gregoriana* i pruža studij edukacije i formacije za prevenciju spolnog zlostavljanja maloljetnika.

² Usp. Pastirsko pismo Svetog oca Benedikta XVI. irskim katolicima (19. 3. 2010.): <http://w2.vatican.va/content/vatican/de/holy-father/benedetto-xvi.html> .

³ Vidi hrvatski prijevod tog dokumenta: Smjernice za postupanje u slučajevima zlostavljanja od strane klerika na stranicama portala Hrvatske biskupske konferencije: www.hbk.hr. Dokumenti (3. 5. 2011.).

Da bi još više ojačao borbu Crkve protiv tog zla papa Franjo izdaje Apostolsko pismo *Poput brižne majke*.⁴ Riječ je o dokumentu crkveno-pravne naravi koji u pet članaka značajno pooštrava sankcije crkvenog zakonika u borbi protiv zlostavljanja. Upućen je ponajprije biskupima i određuje da se među ozbiljne razloge koje kanonsko pravo predviđa za uklanjanje iz crkvene službe uključuje i nemarnost spram slučajeva spolnog zlostavljanja.

Budući da se uvijek iznova javljaju nova izvješća o zlostavljanju od strane klerika osobito u SAD-u, Čileu i Irskoj, vrhovni pastir osjeća potrebu da se u tim za Crkvu teškim i izazovnim okolnostima na poseban način obrati svim katoličkim vjernicima svijeta. Objavljuje dokument bez presedana *Pismo pape Franje Božjem narodu*.⁵ U njemu polazi od Pavlovih riječi o povezanosti svih udova Kristova tijela: "Ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi" (1Kor 12.26), da bi u svome srcu izrazio odjek trpljenja mnogih maloljetnika koji su doživjeli zlostavljanje od strane klerika. Bol žrtava i njihovih obitelji i naša je bol. Kao crkvena zajednica sa sramom i kajanjem priznajemo da se nismo ponašali kako treba i da nismo pravovremeno djelovali. Kad smo prepoznali veličinu i težinu štete napravljene malenima, mi smo ih napustili, priznaje papa. Poduzete mjere, akcije i sankcije protiv zlostavljača, počeli smo sa zakašnjenjem primjenjivati. Molimo oprost za naše vlastite grijehе i za grijehе drugih veli papa Franjo i poziva sve članove Crkve na obraćenje i pokajanje. Post i molitva neka otvori naša srca i uši za tihu bol djece i mladih osoba i osposobi nas u predanoj borbi sa svim ljudima protiv svih oblika zloporabe moći, spolnog zlostavljanja i zlostavljanja savjesti.

Unatoč brojnim poteškoćama, izloženosti pa i otporima i nerazumijevanju koje dolazi iz nekih mjesnih Crkava, papa Franjo ustraje u svojoj odlučnosti da očisti redove klerika od zlostavljača i povrati poljuljano povjerenje u Crkvu. Početkom 2019. okuplja predsjednike biskupskih konferencija iz cijelog svijeta i poglavare redovničkih zajednica u Vatikan na trodnevno vijećanje i raspravu o temi "Zaštita maloljetnika u Crkvi". Sudionicima su podijeljeni prijedlozi i sugestije u 21 točki koje su pristigle iz raznih mjesnih Crkava i komisija biskupskih konferencija kao pomoć u razmišljanju za suzbijanje zlostavljanja i prevladavanje krize vjere što su izazvale informacije

---

⁴ Hrvatski prijevod dokumenta na: Informativna katolička agencija IKA, Dokumenti (2016.).

⁵ Vidi tekst Pisma na više jezika: w2.vatican.va/content/francesco/de/letters/2018.index.html (20. 8. 2018.).

o klericima koji su spolno zlostavljali maloljetnike.⁶ Papa Franjo u svojem se neobično dugom nagovoru poblizhe osvrnuo na problem zlostavljanja djece. Dao je panoramski pregled zastrašujućeg broja žrtava toga zla, od onih poznatih zlostavljanja koja gotovo posvuda susrećemo, preko podataka o tome na različitim kontinentima i na svjetskoj razini, sve do onih područja života gdje se takva nedjela najčešće događaju, a to su ponajprije obitelji, zatim školske, odgojne i sportske ustanove te u posljednje vrijeme osobito digitalni svijet i seksualni turizam. Sve to nikako ne umanjuje veliku dogovornost Crkve za nedjela spolnog zlostavljanja koje su počinili njezini svećenici i redovnici. Zlostavljanje od strane klerika u suprotnosti je s moralnim autoritetom i etičkom vjerodostojnošću Crkve. Moralno je odvratno da se Bogu posvećene osobe i od njega poslane da vode duše spasenju, daju zarobiti od svojih ljudskih slabosti ili svojih bolesti pa tako postaju sredstvo u rukama Sotone koji ne štedi čak ni nevinost malenih. Papa čvrsto obećava da će Crkva poduzeti duhovne mjere kajanja, priznanja svoje krivice, molitve i pokore i da će žrtve - zlostavljane, izrabljivane i zaboravljene malodobnike - saslušati, braniti ih i za njih skrbiti. Naveo je sedam područja i cijeli paket mjera na koje će se u narednom vremenu koncentrirati da bi se stalo na kraj nasilju nad djecom te pozvao i druge odgovorne svjetovne institucije da se suoče s tim ugrozama i zaštite djecu.⁷

Idući i do sada zacijelo najvažniji korak u borbi protiv zlostavljanja i njegovoj prevenciji zacijelo je Apostolsko pismo pape Franje *Vi ste svjetlost svijeta*.⁸ Ta je uredba nastala kao rezultat spomenutoga velikog susreta održanog u veljači iste godine o zaštiti maloljetnika. U tekstu se spolno zlostavljanje karakterizira kao uvreda Gospodina koja kod žrtava uzrokuje tjelesne, psihološke i duhovne rane te šteti zajednici vjernika. Zatim se utvrđuju nova pravila u sudskim postupcima i jamči odgovornost biskupa i redovničkih poglavara u njihovu djelovanju. Između ostalog daje se svim biskupijama obveza da u roku od godine dana na svojem području uspostave sustav za

⁶ Usporedi hrvatski prijevod: Prijedlozi i smjernice za zaštitu maloljetnika u Crkvi, u: IKA, Dokumenti (22.02.2019).

⁷ Vidi vatikanski portal: www.vaticana.va. Papin nagovor dostupan je na nekoliko svjetskih jezika: Ansprache von Papst Franziskus am Ende der eucharistischen Konzelebration http://w2.vatican.va/content/francesco/de/speeches/2019/february/documents/papa-francesco_20190224_incontro-protezioneminori-chi-usura.html (24. 2. 2019.).

⁸ Vidi Apostolsko pismo pape Franje, *Vos estis lux mundi* (7. 5. 2019.): http://www.vatican.va/content/francesco/de/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html

prijave seksualnog zlostavljanja koje su počinili klerici i redovnici gdje se žrtve zlostavljanja mogu obratiti. Tu im se jamči da će biti zaštićene i da će se njihove prijave ozbiljno shvatiti. Svećenicima, redovnicima i redovnicama stavlja se pod obvezu da odmah prijave crkvenim vlastima sve informacije o zlostavljanju, propustima ili prikrivanju u slučajevima zlostavljanja. One koji prijave takva zlodjela, ne smije se ni u kojem slučaju diskriminirati ili im se osvećivati, a prema žrtvama i njihovim obiteljima valja postupati s poštovanjem i zajamčiti im duhovnu, medicinsku i psihološku pomoć.

Informacije o optužbama pojedinih visokih crkvenih dostojanstvenika za zlostavljanje posljednjih su godina često spadale u sam vrh udarnih vijesti i bile na prvim stranicama novina i portala. Mediji su u nekim zemljama gotovo svaki javni istup predstavnika Crkve fokusirali na to pitanje, tražeći uvijek nove informacije i komentare. Zbog ružnog skandala zlostavljanja od strane klerika nerijetko su u javnosti pljuštale histerične reakcije, širile se predrasude i nesklonost prema Katoličkoj Crkvi, od kojih očito nisu bili imuni ni sudovi u nekim postupcima jer su bez dokazane krivnje osuđivali optuženog. Kako inače objasniti da je australski kardinal Georg Pell u dvije niže instance osuđen na temelju vrlo oskudnog "dokaza" i više od godinu dana proveo u zatvoru, a onda ga je nedavno (7. 4. 2020.) Vrhovni sud te zemlje jednoglasnom odlukom sudaca oslobodio optužbe za pedofiliju. Slično je proživio i francuski kardinal i nadbiskup Lyona Philippe Barbarin, optužen prije nekoliko godina da nije prijavio svećenika pedofila koji je 1980-ih godina zlostavljao nekoliko maloljetnih skauta i u međuvremenu je laiciziran. Barbarin je tek nakon zastare doznao o seksualnim nedjelima svećenika pa je u drugoj instanci oslobođen optužbe. Ti primjeri pristranog suđenja nažalost ni u kojem slučaju ne umanjuju odgovornost i težinu zlodjela koja su počinili klerici. Papa Franjo jednog je od takvih bivših kardinala u SAD-u, Theodora McCarricka, zbog dokazanog zlostavljanja maloljetnika kaznio najvećom crkvenom kaznom, otpuštanjem iz kleričkog staleža.

2. ZAŠTO JE VAŽNO PITANJE ZLOSTAVLJANJA I NJEGOVA PREVENCIJA?

Kako je već rečeno, na početku otkrivanja problema spolnog zlostavljanja maloljetnika od strane svećenika i redovnika, Crkva je prilično sporo reagirala. Hans Zoller, vatikanski stručnjak za zašti-

tu djece, vidi dva uzroka za takvo ponašanje.⁹ Prvi je u tome da se u naše vrijeme mjesne Crkve suočavaju s mnogo novih društvenih pitanja i izazova, svijet je postao vrlo složen i stalno se mijenja, a tradicionalni odgovori i načini ponašanja više ne funkcioniraju. K tome, mnogi slučajevi zlostavljanja događali su se prije puno godina i njihovi akteri više nisu među živima, pa to može biti izgovor da tema zlostavljanja nije prioritetna ili da se neka druga pitanja čine važnijima. Drugi je razlog za oklijevanje u raščišćavanju tog zla što u crkvenim krugovima očito nije bilo dovoljno osjetljivosti za veliku promjenu društvene svijesti s obzirom na tu vrstu nasilja. Toj spornosti djelomično je pogodovala idealizirana slika o svećeniku prisutna u nekim sredinama, gdje laici nisu doživljavali klerike kao ljude koji također imaju svoje pogriješke. Napokon, kao i u drugim institucijama tako i u Crkvi, osobe na višim razinama sklone su međusobno štiti jedni druge da se na taj način sačuva dobar glas ustanove.

Međutim, oni koji ne uviđaju potrebu odlučnog i beskompromisnog reagiranja na zlostavljanje, previđaju vrlo odlučujuću stvar, veli Zoller. Za crkvenu je zajednicu, naime, egzistencijalno pitanje kako se ona odnosi prema temi zlostavljanja. Ovdje se dobrim dijelom odlučuje percipiraju li nas drugi kao osobe moralnog integriteta dostojne povjerenja. Crkva s narušenim povjerenjem ne može vršiti svoju temeljnu zadaću, tj. biti znak i sredstvo Božjeg spasenja među ljudima. Do sada provedena znanstvena istraživanja u nekim zemljama pokazuju da celibat ne vodi izravno prema zlostavljanju. Celibatni oblik života nije uzrok zlostavljanja premda je takvo mišljenje vrlo prošireno. Međutim, isto tako valja reći da, kad se dogodi poremećaj u življenju celibata, onda takva osoba može postati rizični faktor u odnosu na zlostavljanje. Počinitelji su u prosjeku već 15 godina svećenici prije nego počine prvo zlodjelo. Autor na kraju zaključuje kako je uvjeren da pravi problem kod spolnog zlostavljanja nije spolna orijentacija, nego zlouporaba moći. Na to upozorava i papa Franjo kad, govoreći o klerikalizmu u svojem *Pismu Božjem narodu*, veli: Reći 'ne' zlostavljanju, znači reći odlučno 'ne' svim oblicima klerikalizma.

⁹ Usp. Hans Zoller, Prävention wirkt, u: Herder Korrespondenz 2/2019, 15-19, osobito 16-17. Autor je član Družbe Isusove, psiholog i teolog, vicerektor Papinskog sveučilišta Gregorijana, predsjednik Centra za zaštitu djece na Gregorijani i član Papinske komisije za zaštitu djece.

3. KAKO JE DOŠLO DO ODLUKE O SINODSKOM PUTU?

Skandal zlostavljanja manje je ili više duboko potresao Katoličku Crkvu po cijelom svijetu, osobito pak u pojedinim zemljama koje su imale vrlo razvijeno crkveno školstvo i vodile brojne odgojne ustanove. Kad su se razmjeri tog zla počeli otkrivati, Crkva se nije u svim zemljama jednako dobro snalazila. Nijemci su poznati po svojoj temeljitosti i upornosti u svemu što rade, pa su tamošnji katolički biskupi već od samog početka bili jednoglasni da treba sustavno istražiti i rasvijetliti tu problematiku te su reagirali brzo i odlučno. A kada je Kongregacija za nauk vjere (2011.) zatražila da krajevne Crkve izrade upute za postupanje u slučajevima spolnog zlostavljanja, Njemačka je biskupska konferencija (DBK) već imala donesene smjernice, koje je poslije još nekoliko puta doradivala i aktualizirala. Naime, već od 2010. Biskupska konferencija te zemlje i pojedine biskupije kao i redovničke zajednice pokreću čitav niz mjera da kritički i sustavno razmotre temu spolnog nasilja i da jačaju preventivne aktivnosti. Stidimo se zlostavljanja i odlučni smo ustrajno raditi na tome kako bismo ubuduće pomno pratili i prevencijom onemogućili takve zločine, bila je njihova poruka javnosti. S obzirom na prevenciju na posebnom linku dostupan je čitav katalog dokumenata, materijala i projekata za rad u školama, internatima i dječjim vrtićima.¹⁰

Drugo je područje rada na problemu zlostavljanja znanstveno i sustavno istraživanje te problematike. Takva su stručna i cjelovita proučavanja do sada provedena tek u nekoliko zemalja. Krajem kolovoza 2013. biskupi Njemačke biskupske konferencije raspisuju interdisciplinarni istraživački projekt o temi *Spolno zlostavljanje maloljetnika od strane katoličkih svećenika, dakona i redovnika na području Njemačke biskupske konferencije*. Cilj je tog proučavanja sustavno obuhvatiti i istražiti spomenuta zlostavljanja u razdoblju od 1946. do 2014. Nakon početnog zastoja u odabiru izvođača projekt su dobili znanstveni istraživački instituti iz Mannheima, Heidelberga i Gießena (prema tome i akronim MHG-Studija). Istraživanje je trajalo pet godina, a rezultati su predstavljeni na jesenskom zajednjaju DBK-a u Fuldi (2018.).¹¹ Na početku opširne studije autori na dvadesetak stranica u četiri točke donose sažetak svoga rada, u kojem su ukratko navedeni podatci o metodi istraživanja, zatim

---

¹⁰ Svi su dostupni materijali o tome na linku Njemačke biskupske konferencije (www.dbk.de), Sexueller Missbrauch, www.praevention-kirche.de.

¹¹ Cjelovita studija istraživačkog projekta dostupna je na portalu Njemačke biskupske konferencije, Link: Themen, Sexueller Missbrauch, Forschungsprojekte.

glavni empirijski nalazi, kontekst i crkvene strukture te učestalost počinitelja i na kraju preporuke. Srž ove znanstvene studije sadržana je u podatku da je pregledano 38.156 spisa o klericima iz 27 biskupija i nađeno 1670 spisa o klericima Katoličke Crkve koji upućuju na to da su optuženi zbog spolnog zlostavljanja maloljetnika. To je 4,4 posto svih klerika u razdoblju između 1946. i 2014., premda bi tamna brojka mogla biti i veća. Tom broju optuženih klerika prema izvidima odgovara sveukupno 3677 djece i maloljetnika koji su od spomenutih počinitelja spolno zlostavljani, a to je u prosjeku 2,5 osoba po optuženiku.¹²

Ovdje valja pripomenuti da pitanje kritičkog suočavanja i obrade problema zlostavljanja maloljetnika nije završeno objavom spomenutog istraživanja, nego je to tek prvi važan korak u sveukupnom nastojanju oko prevencije i pružanja različitih pomoći (pa i novčane odštete), žrtvama tog nasilja. S obzirom na to nedavno su njemački biskupi i državni povjerenik za pitanja spolnog zlostavljanja djece prihvatili zajedničku izjavu o obvezujućim kriterijima i standardima za nezavisnu obradu spolnog zlostavljanja u Katoličkoj Crkvi u Njemačkoj, što je bio preduvjet za međusobnu suradnju u daljnjem rasvjetljavanju i prevladavanju tog problema.¹³

Na svom proljetnom plenarnom zasjedanju 2019. u Lingenu njemački su biskupi na tragu spomenute studije uz pomoć čitavog niza teoloških stručnjaka razmatrali temu zlostavljanja na crkvenom području te tražili izlaz iz te krize, koja je duboko narušila pitanje povjerenja i vjerodostojnosti Crkve. Došlo se do zaključka da spomenuto istraživanje zlostavljanja jasno pokazuje kako u Crkvi postoje sistemski problemi koji potiču zlostavljanje i koji često potamnjuju ne samo vjerodostojni navještaj evanđelja nego i njegovo prihvaćanje. Duhovni potresi kao što je ovaj sadašnji zahtijevaju poseban način postupanja da bi se izišlo iz krize i odgovorilo na zahtjeve za reformama. Crkva se našla na stanovitoj prekretnici. Jednostavno se morala iskreno suočiti sa svojim aktualnim grješnim teretom i kreativno ga prevladati da bi mogla napraviti novi vjerodostojni iskorak u svjedočenju. Zato su biskupi u partnerstvu s laičkim predstavnicima odlučili sazvati tzv. Sinodski put Crkve u Njemačkoj kao proces strukturnih rasprava, razjašnjenja, novih usmjerenja i promjena.¹⁴

¹² Usp. www.dbk.de, Sexueller Missbrauch.

¹³ https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse_2020/2020-074a-Gemeinsame-Erklaerung-UBSKM-Dt.-Bischofskonferenz.pdf.

¹⁴ Usp. Abschlusspressekonferenz der Frühjahrs-Vollversammlung 2019 der Deutschen Bischofskonferenz in Lingen, u: <https://www.dbk.de/nc/presse/>

U svezi s tom važnom odlukom treba pojasniti nekoliko stvari. Najprije valja reći da Njemačka Crkva već ima iskustava u organiziranju sinodskih okupljanja i rasprava različite vrste na svome području. Nakon Drugoga vatikanskog sabora održala je *Sinodu u Würzburgu* (1972. - 1975.), a proteklih godina u tijeku je bio tzv. *Proces razgovora* (2011. - 2015.) pod geslom "Tamo gdje je Bog, ondje je budućnost". Sada su biskupi jednoglasno odlučili zajedno sa Centralnim komitetom njemačkih katolika (ZdK) organizirati neku vrstu pokrajinske sinode. Pritom je neobično i upada u oči da povrh biskupske konferencije kao organizatora postoji i nacionalna udruga laika (ZdK), s kojom njemački biskupi zajedno tj. partnerski poduzimaju ovaj pothvat.¹⁵ Druga posebnost je izbor načina sinodskog okupljanja što su ga nazvali *Sinodski put*. Ta neobična sintagma odaje ponajprije poteškoće koje su biskupi imali u traženju zajedničkog okvira za raspravu. I zato su namjero uzeli naziv posebne vrste, drukčiji od svih do sada poznatih iz života i prakse Crkve. Htjeli su, naime, što više afirmirati sinodalne elemente u svojoj mjesnoj Crkvi te u proces promišljanja i obnove uključiti vjerničku bazu, tj. vjernike laike. To je u načelu pohvalno, ali se u načinu provođenja ne uklapa u kanonske propise o nacionalnoj sinodi. S druge strane gotovo sve glavne teme o kojima žele raspravljati premašuju kompetencije pokrajinske sinode i o njima samo crkveni koncili mogu donositi pravovaljane i obvezujuće odluke. U tome se očituje sva osjetljivost i stanovita nedorečenost Sinodskog puta.¹⁶

Tijekom spomenutog zasjedanja plenuma Njemačke biskupske konferencije iskristalizirale su se tri glavne teme kojima će poslije biti pridodana i četvrta a o njima će se raspravljati u četiri za to predviđena pripremna foruma. Ta će tijela prirediti radne tekstove za plenarno zasjedanje. Teme četiriju foruma glase: (1) *Moć i podjela vlasti u Crkvi – Zajedničko udioništvo i sudjelovanje u poslanju*; (2) *Svećenički život danas*; (3) *Žene u službama u Crkvi*¹⁷; (4) *Život u uspješnim odnosima – živjeti ljubav u spolnosti i partnerstvu*.

---

aktuelles/meldung/abschlusspressekonferenz-der-fruehjahrens-vollversammlung-2019-der-deutschen-bischofskonferenz-in-linge/detail/ .

¹⁵ Centralni komitet njemačkih katolika (ZdK) katolička je laička udruga osnovana davne 1868. Službeno je priznata od Crkve i samostalna u svom djelovanju. Ona koordinira rad laika, okuplja predstavnike dijecezanskih vijeća, katoličkih udruga te drugih institucija kao i istaknute pojedince u Crkvi, društvu, politici, znanosti i kulturi.

¹⁶ Sve informacije, tekstove i cjelokupna dokumentacija mogu se naći na linku portala Njemačke biskupske konferencije: www.synodalerweg.de.

¹⁷ Ovu je sintagmu teško točno prevesti jer se u izvorniku radi o dva pojma za koja u hrvatskom postoji samo jedan izraz. Na njemačkom jeziku ona glasi: *Frauen*

Najava održavanja Sinodskog puta u Njemačkoj izazvala je u katoličkim krugovima stanovitu zabrinutost i nevjericu ponajprije u Vatikanu s obzirom na brojne još neriješene nejasnoće u pogledu sastava sudionika i provedbe sinodskog procesa, sadržajnih tema, načina donošenja odluka i obvezatnosti njegovih zaključaka. Osim toga u njemačkom katoličanstvu ima vrlo različitih skupina i tendencija, od onih radikalnih preko umjerenih do konzervativnih koji imaju vrlo raznolika ako ne i oprečna shvaćanja i predodžbe o potrebi nužnih reformi u Crkvi te rješavanju nekih nagomilanih pitanja (celibat svećenika, pripuštanje žena u crkvene službe i dr.). Kako izbjeći polarizacije u mišljenjima oko teoloških i pastoralnih pitanja? Na koji način pomno i razborito premostiti postojeće razlike i prevladati suprotstavljanja te započeti duhovni proces, čišćenja, obnove i nove evangelizacije. U tom procjepu bilo je i onih koji su se opravdano pribojavali daljnjih podjela i samog raskola u Crkvi.

4. USUGLAŠAVANJE OKO STATUSA SINODSKOG PUTA

Tijekom 2019. uslijedila je intenzivna komunikacija i razgovori između predstavnika BK Njemačke i ZdK-a, s jedne strane, te Vatikanskih dikasterija, s druge, kako bi se postojeće nejasnoće razjasnile, povjerenje sačuvalo i Sinodski put krenuo u pravom smjeru. Najprije je papa Franjo učinio neuobičajen korak i pisanim putem na njemačkom jeziku vrlo opširno se obratio katoličkim vjernicima u toj zemlji pod naslovom *Pismo pape Franje putujućem Božjem narodu u Njemačkoj*.¹⁸ Tekst ima znakovit nadnevak jer je datiran na blagdan apostolskih prvaka sv. Petra i Pavla. Taj čin sadašnjega Rimskog biskupa budi asocijacije na znamenitu encikliku *Gorućom zabrinutošću (Mit brennender Sorge, 1937.)* pape Pija XI., također na njemačkom jeziku upućenu katolicima iste zemlje, suočene s velikim ugrozama od strane nacionalsocijalističkog režima. Danas, međutim, Crkva ondje nije kao nekoć ugrožena od izvanjskog neprijatelja, nego joj prijete unutarcrkvena trvenja i nesuglasice oko reformi.

Teolog Thomas Söding u obraćanju pape Franje njemačkim katolicima putem Pisma prepoznaje neku vrst parakleze koju inače

---

in Diensten und Ämtern in der Kirche. Riječ *Dienst* označava općenito službu, a riječ *Amt* u teološkom govoru označava službu koja se dobiva svetim redom.

¹⁸ Vidi cjeloviti tekst, *Brief von Papst Franziskus an das pilgernde Volk Gottes in Deutschland* na linku portala Njemačke biskupske konferencije (www.dbk.de): Der Synodaler Weg.

susrećemo u novozavjetnim poslanicama.¹⁹ Takav stil i način komuniciranja označava brižno praćenje koje je istodobno opomena i ohrabrenje, a to je i glavna stilska značajka Papina Pisma jer Petrov nasljednik ne izriče zabrane ili osude, nego svojim autoritetom kao pontifeks i vrhovni pastir, komu je osobito stalo do jedinstva Crkve, brižno preporučuje da se u planiranju Sinodskog puta vodi briga o duhovnoj kvaliteti toga procesa. Spomenute značajke snažno prožimaju svih trinaest brojeva njegova teksta.

Najprije Papa blagonaklono ističe snagu, umreženost i angažman njemačkog katolicizma, zatim napominje da je konkretno stanje u toj zemlji karakterizirano velikom erozijom crkvenog života i slabljenjem vjere. U procjepu između organizacijske snage njemačke Crkve, s jedne strane, i velikih poteškoća koje ima u prenošenju i predavanju vjere, s druge strane, sinodskom procesu valja pristupiti kao zdravom posadašnjenju koje se razvija od baze, a biskupi će ga u svojoj odgovornosti oblikovati. Zatim navodi nekoliko napasti koje valja u sinodskom procesu izbjeći. A to su: ustrajanje na tradicionalnim shemama i mehanizmima, povlačenje u rezignaciju, fiksiranje na strukture, organizacije i upravljanje ili pak kao samo reakciju na aktualno stanje. U nastavku Pisma Papa naglašava da je sada odlučujuće staviti evanđelje u središte pozornosti, biti solidaran sa siromašnima, razviti *sensus ecclesiae* koji se očituje u jačanju zajedništva vjere s općom Crkvom, otkrivajući sve bogatstvo njezina života i oblika svetosti kao i svetost iz susjedstva. Na kraju Pisma ističe nekoliko duhovnih stavova koje je potrebno naučiti u sinodskom procesu (budnost i obraćenje, poniznost i nada) te se kao znak međusobne povezanosti preporučuje vjernicima da za Papu mole.

Söding smatra gotovo iritantnim da Papa u cijelom svojem Pismu ne spominje tri važne teme koje su neizostavno značajno prisutne u tamošnjem crkvenom i javnom diskursu. To je ponajprije skandal zlostavljanja kao jedan od glavnih razlog za sazivanje Sinodskog puta. Zatim pitanje ravnopravnosti žena u Crkvi i njihova pripuštanja u crkvene službe. Treće se pitanje odnosi na crkveno-pravne aspekte odluka, zaključaka odnosno preporuka koji će se donijeti na kraju Sinodskog puta s obzirom na njihov status obvezatnosti. Ipak važnije od onoga što Papa prešućuje, nastavlja isti autor, jesu izričiti poticaji odnosno preporuke koje on u Pismu donosi. Papa Franjo opominje da Sinodski put treba nužno oblikovati kao duhovni proces. Crkvi neće na putu obnove pomoći puko oslanjanje na izvanjske reforme i strukture nego jedino obraćenje, tj. okreta-

---

¹⁹ Usp. Thomas Söding, *Ermahnung und Ermutigung*, u: *IKaZ* 47 (2019), 575-580.

nje prema srži evanđeoske poruke i put u dubinu koji vodi obnovi i navještaju evanđelja. To je poticaj da se prije sjednica, rasprava i donošenja odluka ugradi duhovna dimenzija molitve, razmatranja, nagovora i misnih slavlja ne samo za sudionike nego i na razini župnih zajednica i biskupija. Drugi poticaj jest da Sinoda ne ostane samo stvar onih "gore", nego da u dinamiku uključi i cijeli Božji narod kako bi na različite načine mogao sudjelovati (digitalno i analogni). I treće, potrebna je dobra komunikacija između protagonista u Njemačkoj i onih opće Crkve, da se glasovi opće Crkve saslušaju ali i iskustva iz drugih zemalja i kontinenata uđu u njemačka savjetovanja te da se razjasni status obvezatnosti zaključaka.

Nakon Papina Pisma njemačkim katolicima uslijedilo je nekoliko osobnih kontakata i dopisa u komunikaciji između vatikanskih ureda i predsjednika DBK-a kardinala Marxa s obzirom na nacrt statuta. Početkom rujna 2019. Kongregacija za biskupe upućuje Predsjedniku BK Njemačke popratni dopis i u prilogu stručno mišljenje Papinskog vijeća za zakonodavne tekstove koje zahtijeva nekoliko razjašnjenja.²⁰ Prvi i glavni prigovor iz Rima odnosi se na nekoliko članka statuta s obzirom na pravni status Sinodskog puta. Naime, partikularne Crkve na krajevnim sinodama ne mogu donositi obvezujuće odluke o temama koje se tiču cijele Crkve. Druga je primjedba da iz nacrta statuta proizlazi kako BK Njemačke zapravo želi sazvati partikularnu sinodu prema kanonima 439-446, ali ne rabi taj pojam već to naziva Sinodskim putem. Taj prigovor bi zapravo značio da se biskupi služe nazivom iza kojega ne stoji odgovarajući sadržaj. Za sinodu je potrebno odobrenje Svete Stolice i valja se držati odredaba koje propisuje Zakonik kanonskog prava da bi to tijelo moglo donijeti obvezujuće zaključke. Jednako se tako napominje da crkveni pojam sinodalnost nije sinonim za demokraciju ili većinske odluke nego se odnosi na način sudjelovanja u procesu odlučivanja. Izrada zaključaka i rasprava o njima sinodska je zadaća, odluka o njihovu prihvaćanju u odgovornosti je biskupa. U nastavku se daju okvirne odredbe za doradu odnosno usklađivanje statuta s obzirom na nekoliko njegovih članaka. Teme koje se odnose na opću Crkvu ne mogu biti predmet odlučivanja na partikularnim sinodama. Nadalje valja jasno razlikovati između onih sudionika koji imaju samo savjetovani glas i onih sudionika koji odlučuju. Jednom riječju: Čitav niz tema

²⁰ Usp. Dopis Kongregacije za biskupe (Prot. N. 485/1019) od 4. rujna 2019. i prilog Papinskog vijeća za zakonodavne tekstove od 13. kolovoza 2019 (Prot. N. 3330.19) na portalu Njemačke biskupske konferencije: https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2019/2019-09-04-Schreiben-Rom-mit-Anlage-dt-Uebersetzung.pdf.

o kojima se želi raspravljati i nekoliko odredaba u statutu nadilazi kompetencije partikularne Crkve.

Sada su na potezu bili predsjednici DBK-a i ZdK-a, da odgovore na Pismo pape Franje, uvažavajući spomenute prigovore i isprave nedostatke u Statutu Sinodskog puta. Oni su to ubrzo i učinili te sa svoga zajedničkog zasjedanja ovih dviju ustanova 13. i 14. rujna 2019. predsjednik Njemačke biskupske konferencije Reinhard kardinal Marx i predsjednik ZdK prof. dr. Thomas Sternberg upućuju papi Franji kratko pismo.²¹ U njemu najavljuju da će na prvu nedjelju Došašća započeti Sinodski put kao put obraćanja i obnove, na kojemu žele suzbiti uzroke skandala zlostavljanja i obnoviti zajedništvo Crkve. Zahvaljuju na Papinu Pismu i njegovu ohrabrenju u iskrenom traženju odgovora na sadašnju situaciju. Prihvaćaju Papinu preporuku da taj put bude prožet "primatom evangelizacije", da ga oblikuju kao "duhovni proces" imajući u vidu "sensus ecclesiae", čuvajući jedinstvo s cijelom Crkvom i potičući na sudjelovanje cijeli Božji narod. Zatim navode sve četiri teme, o kojima žele raspravljati i obrazlažu da su došli do zaključka kako se tim temama moraju potanko pozabaviti jer žele izvući pouke iz zloporabe duhovne vlasti koja je duboko potresla našu Crkvu i cijelo društvo. Tako želimo poboljšati pretpostavke za evangelizaciju nas samih kako bismo vjerodostojno u današnjem svijetu davali svjedočanstvo o radosnoj poruci evanđelja, vele na kraju dvojica predsjednika.

Što se tiče pitanja Statuta Sinodskog puta, u nj je uneseno nekoliko važnih preciziranja, kako je zahtijevala Kongregacija za biskupe i Pismo Papinskog vijeća za zakonodavne tekstove. Tako se između ostalog u čl. 11 (2) koji uređuje donošenje odluka veli: "Odluke [Sinodskog puta] se donose dvotrećinskom većinom nazočnih članova koja sadržava dvije trećine nazočnih članova Njemačke biskupske konferencije." Na kraju istog članka ugrađena je formulacija: "Odluke Sinodskog zbora same po sebi nemaju pravnog učinka. Tim odlukama ostaje netaknuta punomoć Biskupske konferencije i pojedinih dijecezanskih biskupa da u okviru svoje dotične nadležnosti donose pravne norme i vrše svoju učiteljsku službu." U čl. 12 s obzirom na objavu odluka sinodskog zbora stoji: "Odluke o temama koje su pridržane da se uređuju na razini opće Crkve dostavljaju se Apostolskoj stolici kao izjava Sinodskog puta." Statut je u tom obliku prihvaćen od obiju partnerskih orga-

---

²¹ Pismo na dvije stranice izravno je upućeno papi Franji: Seine Heiligkeit – Papst Franziskus. Vidi: https://www.synodalerweg.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse_2019/2019-147a-Brief-der-erweiterten-Gemeinsamen-Konferenz-an-Papst-Franziskus.pdf.

nizacija Njemačke biskupske konferencije i Centralnog komiteta njemačkih katolika na njihovim odvojenim zasjedanjima u rujnu odnosno studenome.²²

U svezi s tim veliko je zanimanje izazvao i neobično dugi pozdravni govor nadbiskupa Nikole Eterovića, nuncija u Njemačkoj, na početku jesenskog zasjedanja Njemačke biskupske konferencije u Fuldi. U svom obraćanju on poziva biskupe da ozbiljno razmotre Pismo pape Franje jer ono zavrjeđuje osobitu pozornost. Prvi put nakon enciklike Pija XI. Papa se članovima Katoličke Crkve u Njemačkoj obraća posebnim Pismom. Apostolski nuncij Eterović opširnim citatima iz tog Pisma potkrjepljuje još jednom glavne naputke pape da u središte Sinodskog puta mora biti navještaj evanđelja. Za to je bitno jedinstvo između opće Crkve i partikularne Crkve. Cilj Sinodskog puta treba biti evangelizacija. To je iskonski poziv Crkve, zapravo njezin identitet je evangelizirati. Eterović nije između ostalog propustio papinim riječima osvrnuti se i na pravo shvaćanje sinodalnosti. Sinoda nije parlament, niti sociološka anketa. Na sinodi se ne usuglašava kao u politici. Ako nije prisutan Duh Sveti, nema sinodalnosti.²³

5. OTVARANJE PLENARNOG ZASJEDANJA

Sinodski put je planiran kao duhovi proces njemačke Crkve u trajanju od dvije godine, od adventa 2019. do adventa 2021. U preambuli Statuta se polazi od činjenice da se tamošnja Crkva nalazi u teškoj krizi koja ju je duboko potresla osobito skandalom zlostavljanja. Odmah zatim se ističe Papino Pismo koje je uputio Božjem narodu u toj zemlji, njegovo ohrabrenje te glavni naputci koje organizatori stavljaju u središte sinodskog hoda. Uočavamo, veli se u tekstu, da je za mnoge ljude sama Crkva potamnila sliku Boga. No pouzdajemo se u snagu Duha Svetoga koji Crkvu trajno vodi i obnavlja. Svrha je Sinodskog puta da kao prikladno eklezijalno tijelo posluži Katoličkoj Crkvi u Njemačkoj u zajedničkom traženju koraka prema jačanju kršćanskog svjedočanstva u sklopu čega će se detalj-

²² Vidi tekst konačnog statuta *Satzung des Synodalen Weges* koji je prihvaćen na odvojenim zasjedanjima DBK-a i ZdK-a https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Redden_Beitraege/Satzung-des-Synodalen-Weges.pdf.

²³ Vidi: [www.dbk.de Pressemeldung Nr. 151, \(23.09.2019\)](https://www.dbk.de/nc/presse/aktuelles/meldung/grusswort-von-erzbischof-dr-nikola-eterovic-apostolischer-nuntius-in-deutschland/detail/), <https://www.dbk.de/nc/presse/aktuelles/meldung/grusswort-von-erzbischof-dr-nikola-eterovic-apostolischer-nuntius-in-deutschland/detail/>.

no razjasniti i raspraviti četiri spomenute tematske cjeline (čl. 1). U nastavku Statut utvrđuje sastav članova, način rada i nadležnosti pojedinih organa, te modus usvajanja zaključaka. Najviše tijelo Sinodskog puta koje donosi odluke jest sinodska skupština ili plenum koji obuhvaća 230 članova. U nj spadaju svi biskupi DBK-a, 69 članova ZdK-a te predstavnici redovničkih zajednica, prezbiter-skih vijeća, predstavnici mladih, zatim predstavnici trajnih đakona te drugih katoličkih zajednica, ustanova, institucija i organizacija. Pozvan je i čitav niz promatrača te gostiju, kao što je apostolski nuncij i predstavnici drugih kršćanskih Crkava i crkvenih organizacija iz susjednih zemalja. Svi članovi imaju jednako pravo glasa. Rad Sinodskog puta odvijat će se u četiri foruma prema četiri navedene tematske cjeline, a zborovanje u plenumu održat će se sveukupno četiri puta u razdoblju od dvije godine.

Za prvu nedjelju došašća 1. prosinca 2019. predsjednik DBK-a Reinhard kardinal Marx i predsjednik ZdK-a prof. dr. Thomas Sternberg uputili su pismo svim katoličkim vjernicima i pozvali sve skupine i staleže na zajednički hod Crkve u Njemačkoj.²⁴ Ističu da sukladno pozivu pape Franje žele biti sinodska Crkva i zajedno poći na put obraćenja i obnove kako bi u svjetlu evanđelja učinili novi iskorak i našli odgovore na goruća pitanja Crkve. Samokritički zaključuju da je osobito zbog spolnog zlostavljanja djece i maloljetnika poruka evanđelja potamnila, dapače da joj je na zastrašujući način nanesena šteta pa je potrebno iz toga izvući pouke. U nastavku pozivaju sve koji zauzeto žive svoju vjeru u župnim zajednicama, udrugama i inicijativama, u obiteljima i u svijetu rada kao i one distancirane te one koji su izgubili povjerenje da se svojim molitvama, promišljanjem i svojim osvrtima aktivno uključe u proces Sinodskog puta. Još jednom napominju Papinu brigu za Crkvu u Njemačkoj i ono što im je kao smjernice stavio na srce: iskreno tražiti odgovor na sadašnju situaciju, u sinodski proces uključiti i vjerničku bazu, dati primat evanđelju i duhovnu dimenziju cijelog procesa povezati sa strukturnim promjenama. Obnova crkvenog života i prevladavanje sadašnjih zapreka može jedino uspjeti u zajedništvu mnogih koji u raznolikim oblicima žele unaprijediti poslanje Crkve, u međusobnom poštovanju i oslušivanju Riječi Božje. Za službeno otvaranje Sinodskog puta priređeni su različiti prigodni predmeti: Biblija, križ i svijeće s logom, zatim posebne molitve vjernika i liturgijske pjesme.

---

²⁴ https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Redен_ Beitrage/2019-12-01_Brief-Kard.-Marx-und-Prof.-Dr.-Sternberg_final.pdf .

Prvo plenarno zasjedanje održano je u Dominikanskom samostanu u Frankfurtu (30. 1. - 1. 2. 2020.). Na njemu je konstituiran Sinodski put koji ima 230 sudionika, usvojen je poslovnik rada²⁵ i izabrano po 35 članova u četiri foruma. Načelno se raspravljalo o tematskim tekstovima koje su pripremili predsinodski forumi na svojih nekoliko radnih sastanaka tijekom protekle godine. U ta promišljanja sada su uključene i opaske, odnosno primjedbe koje su pojedini vjernici mogli poslati tajništvu preko mrežne stranice kao svoj prinos Sinodskom putu. Za prvo zasjedanje pristiglo je više od pet tisuća pisanih primjedbi.²⁶ Budući da se radi o velikom crkvenom događanju posebne vrste i vrlo osjetljive tematike, kod otvaranja plenarnog trodnevnog zasjedanja bio je prisutan određeni oprez i neizvjesnost hoće li službeni početak uspjeti i proći sve proceduralne korake. Osim već spomenutih protokolarnih točaka zasjedanje je imalo svoju duhovnu dimenziju i svoj radni dio. Sinodski put je započeo svečanim euharistijskim slavljen u katedrali sv. Bartola u Frankfurtu. I druga dva dana sudionici su slavili ujutro euharistiju te prije početka rada i na kraju rasprave imali petnaestominutne duhovne impulse. Partnerstvo između dvojice organizatora očitovalo se i tijekom rada tako da je predsjednik ZdK-a Thomas Sternberg na samom otvaranju imao pozdravno predavanje dok je teolog Thomas Söding održao na početku radnog dijela kratko poticajno izlaganje pod naslovom *Sinodalnost u svjetlu Pisma pape Franje*²⁷. Radne pripreme tekstove svake od četiri sinodske teme predstavilo je po dvoje predavača, jedan biskup i jedan stručnjak laik. Među točkama dnevnog reda bilo je i pojedinih svjedočenja te izvješća o radu na kritičkoj obradi zlostavljanja i crkvenopravnim aspektima za počinitelje takvih nedjela.

6. SINODSKI FORUMI

Nakon otvaranja i prvog plenarnog zasjedanja Sinodski put nastavlja svoj rad u četiri tematska foruma. U međuvremenu je izbila pandemija korona virusom zbog čega su uvedena brojne higijenske mjere i restrikcije kretanja u kojima je vrlo otežano funkcioniranje

²⁵ https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Redен_ Beitrage/Geschaeftsordnung-des-Synodalen-Weges.pdf .

²⁶ <https://www.synodalerweg.de/ihre-stimme-zum-synodalen-weg/> .

²⁷ Vidi: https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Redен_ Beitrage/Ansprache-Prof.-Soeding-Synodalitaet-im-Lichte-des-Briefes-von-Papst-Franziskus.pdf .

cjelokupnog društvenog i crkvenog života, što se dakako odražava i na planirane aktivnosti u svezi sa sinodskim procesom. Ipak i u promijenjenim okolnostima ne odustaje se od zacrtanih okvira da članovi foruma na temelju materijala i iskustava prikupljenih na prvom plenarnom zasjedanju, uključujući i novu situaciju s pandemijom, prirede tekstove o svojim temama za drugo plenarno zasjedanje Sinodskog puta početkom rujna ove godine.²⁸ Svaki forum bira između svojih članova dvojicu predsjedatelja, jednog iz članova Njemačke biskupske konferencije i jednoga iz članova Centralnog komiteta njemačkih katolika. Članovi foruma ne moraju biti iz redova plenuma Sinodskog puta.²⁹ Prvi forum bavi se pitanjem odgovornosti i postupanja zaređenih crkvenih službenika u vršenju njihove službe: *Moć i podjela vlasti u Crkvi – Zajedničko udioništvo i sudjelovanje u poslanju*. Tema Drugog foruma fokusirana je na nositelje svetog reda, njihovu zrelost, pripremu, identitet i celibatni način života: *Svećenički život danas*. Treći forum posvećen je participaciji i ulozi žena u poslanju Crkve: *Žene u službama u Crkvi*. Četvrti forum raspravlja o spolnom moralu u procjepu između crkvenog nauka i vjerničke prakse: *Život u uspjelim odnosima – živjeti ljubav u spolnosti i partnerstvu*. Radni dokumenti koji su priređeni u pripravnim forumima znatno se razlikuju ne samo po opsegu (najkraći pet, a dva najduža po 21 stranicu) nego i po razini razrađenosti odnosno konciznosti misli i jasnoći koncepcije. Oni doduše služe samo kao polazište za promišljanje i raspravu glavnih tema koja će tek intenzivnije uslijediti pa će tijekom sinodskog procesa i eventualno konačne redakcije zacijelo doživjeti ne samo stanovite dorade nego vjerojatno i temeljite preinake kako sadržajne tako i konceptualne. Zbog privremenosti tih materijala, a i s obzirom na širinu tema i pitanja koja obrađuju, čini mi se preuranjenim ovdje se na njih opširnije osvrtni. Ipak kao primjer kratko ću izložiti sadržaj pripremljenog teksta u okviru Drugog foruma *Svećenički život danas*.³⁰

Kao što proizlazi iz samog podnaslova ovaj radni nacrt zapravo je skup tema i pitanja koje tek valja razraditi, promišljati i dobro ih proučiti u njihovoj međusobnoj povezanosti imajući pritom u vidu temeljnu nakanu sinodskog procesa. U prvom dijelu nalazi se desetak logički poredanih konstatacija i pitanja s obzirom na zadanu

---

²⁸ https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/presse_2020/2020-SW011a-Brief-Praesidium-an_Synodalversammlung-Wortlauf.pdf .

²⁹ Usp. Statut Sinodskog puta (Satzung des Synodalen Weges), čl. 8, linea 5.

³⁰ https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Redен_Beitraege/SW-Vorlage-Forum-II.pdf. Ovaj forum ima podjednako članova koji su klerici i članova koji su vjernici laici.

problematiku, a drugi dio sažima glavne duhovne metode i stavove koji su već u pripremnim materijalima spomenuti te se očekuju da će zaživjeti kao duhovno ozračje tijekom Sinodskog puta. Kao polazište služe tri okvirna kriterija ili datosti u svjetlu kojih se razmatra glavna tema. Prvi je kriterij da se prije pitanja o životu svećenika postave temeljna ekzeziološka pitanja što je Crkva i njezino poslanje. Drugi je kriterij da se oblik života svećenika ne sagledava kao stalež već da se promatra u svjetlu pastoralnog kriterija evangelizacije. I treće, sva pitanja i teme potrebno je obrađivati sukladno primatu evangelizacije i prema metodi "spoznati – tumačiti – izabrati".

Slijedi sedam ekzezioloških teza, odnosno konstatacija koje kao natuknice za raspravu daju idejni smjer teološkom promišljanju o svećeničkoj egzistenciji u konkretnim prilikama Katoličke crkve u Njemačkoj. Na prvome mjestu je središnje pitanje koje tu mjesnu Crkvu najviše zaokuplja i uvelike određuje način njezina djelovanja, a to je kontekst njezina poslanja kao Božjeg naroda u društvu koje je sve više sekularizirano. Iz toga se otvara pogled na zajedničku krsnu svijest i poslanje kao svećeničkog Božjeg naroda u sekularnom društvu. U nastavku se ustvrđuje da je shvaćanje sakramentalnosti izbljedjelo, kako s obzirom na kršćansko poslanje, tako i u pogledu shvaćanja svećeništva kao sakramenta. Iz zajedničke krsne svijesti proizlazi perspektiva prema poslanju i karizmama vjernika koje treba prepoznati, razlikovati i poticati. Pitanje nužnosti, usmjerenja i diferencijacije službi u Crkvi proizlazi iz služenja u poslanju Božjeg naroda. Napominje se da u forumu nema jedinstva oko shvaćanja je li način svećeničkog života pridržan samo muškarcima ili ga treba promišljati kao otvorenog i za žene. I na kraju se izražava općenito slaganje članova da je u svećeničkoj službi temeljno pitanje osobne duhovnosti.

Radni tekst zatim formulirana tri složena pitanja raščlanjena u cijeli niz potpitanja koje forum u svom daljnjem radu treba promišljati. U njima se traže odgovori na izazove: Kako danas živjeti i djelovati u sve više sekularnom društvu, u kojemu su kršćani već sada manjina? Gdje se, na kojim mjestima, krštenik doživljava kao onaj koji je poslan, sa svojom misijom? Kako se to može prepoznati i poticati? I posljednje najopširnije pitanje odnosi se na konkretno svećeničko služenje Božjem narodu. Ovdje je najprije riječ je o sakramentalnosti Crkve i sakramentu svetog Reda, propituje se odnos punomoći koja proizlazi iz sakramenta Reda i vlasti upravljanja crkvenom zajednicom. Drugi aspekt tog pitanja tematizira formaciju svećenika, njegovu prikladnost za tu službu, emocionalnu zrelost i druge vidove svećeničkog identiteta. Treći aspekt razmatra

život svećenika u sekularnom društvu. Nabraja se desetak važnih značajki koje treba nanovo promišljati kao preduvjet za uspješnu svećeničku egzistenciju. Tu se primjerice navodi evangeliziranost osobe, autentični oblik života, evanđeoski savjeti, celibat, osobna duhovnost, ophođenje s vlašću koju svećenik ima i dr.

Na kraju ovaj radni dokument Drugog foruma podsjeća da je Sinodski put nastao kao odgovor na rezultate Studije o zlostavljanju koje su počinili klerici. Na temelju vrednovanja spomenutog istraživanja došlo se do uvjerenja da se međusobna isprepletenost svih četiriju tema Sinodskog puta može smatrati sistemskim faktorom koji potiče zlostavljanje. Zato se sada u međusobnoj suradnji foruma želi takve strukture razotkriti i kritički ih obraditi. Njemački su biskupi zajedno s predstavnicima vjernika laika uložili goleme napore u planiranju, organizaciji i otvaranju ovoga svojevrsnog sinodskog procesa. Dojmovi sudionika nakon prvog zasjedanja početkom ove godine bude optimizam da je početak uspio, svjesni dakako zamki i poteškoća koje se mogu ispriječiti na tom putu.³¹ Dotadašnji predsjednik BK kardinal Reinhard Marx dao je tom susretu pozitivnu ocjenu rekavši: "Eksperiment je uspio u prvom činu. Osjećali smo novi način međusobne prisutnosti koja se očitovala u misnim slavljinama i međusobnom slušanju sve do rasporeda sjedanja. Zahvalni smo za otvorenost, iskrenost i dobar ton u ophođenju od početka do kraja." I drugi su sudionici isticali slične kvalitete s početka zasjedanja, da se otvoreno raspravlja, da nema tabu tema, da se žele reforme i promjene, sve s ciljem kako bi Crkva ponovno zadobila povjerenje i postala vjerodostojna u svome svjedočenju. Hoće li ovaj započeti proces opravdati svoja očekivanja, to će se tek vidjeti. Statut (čl. 13) određuje da se tri godine nakon posljednjeg zasjedanja sinodskog plenuma njegovi sudionici još jednom sastanu kako bi razmotrili i vrednovali primjenu rezultata Sinodskog puta.

ZAKLJUČAK

Ovakvi crkveni skupovi razvijaju svoju vlastitu dinamiku, koja nije unaprijed predvidiva. Zato je nezahvalno upuštati se u pitanje kvalitete krajnjih ishoda i njihova teološkog dosega. Sve četiri spomenute široke teme nisu nove, ali se sada o njima posve otvoreno i organizirano raspravlja u okviru sinodskog procesa. Rasvjetljivanje i sagledavanje njihove međusobne povezanosti moglo bi donijeti nove vrijedne spoznaje ne samo u pogledu zlostavljanja što je bio prvot-

---

³¹ <https://www.synodalerweg.de/service/aktuelles/meldung/erste-synodalversammlung-des-synodalen-weges-in-frankfurt-beendet/detail/> .

ni cilj organizatora. Ovo iskreno i hrabro promišljanje Božjeg naroda pod vodstvom Duha Svetoga i crkvenih pastira o onome što ga u naše vrijeme snažno zaokuplja, tišti i muči na njegovu povijesnom hodu trebalo bi pripomoći vraćanju povjerenja i izlasku iz sadašnje krize crkvenog života i teoloških polarizacija. Dakako, bilo bi ne samo poželjno nego i prijeko potrebno da Sinodski put zaista dadne novi zamah u obnovi Katoličke Crkve u Njemačkoj. Crkva je ustanova svoje vrste. Njezine reforme događaju se promišljenim i brižljivim novim preispitivanjem i vrednovanjem usklađenosti između kontinuiteta (bitnih i zadanih elementa) i onih povijesno promjenljivih čimbenika (diskontinuiteta). I na kraju, ali ne manje važno, čini mi se da valja istaknuti ono na što je nedavno upozorio Peter Hünermann u svojem osvrtu na Sinodski put.³² On primjećuje da u radu sinodskih tijela nedostaju teolozi. Ta je primjedba očito na mjestu kad znamo koliko su na sličnim velikim crkvenim skupovima bili važni teološki stručnjaci, poznavatelji problematike, kako za raspravu oko pojedinih pitanja tako i za izradu dokumenta i u donošenju zaključaka. Ne treba zanemariti ni drugu primjedbu ovoga teologa s obzirom na duhovnu dimenziju, kad napominje da su se sinodska zborovanja u tradiciji Crkve označavala liturgijom, a središte je i vrhunac te liturgije da se na početku svake sjednice slavi euharistija i intronizira evanđelistar.

SYNODAL PATH

The Catholic Church in Germany on the path of cleansing and restoration

Summary

The problem of child and juvenile abuse has been shaking the public more and more lately. In this paper, the author discusses a part of the spectrum of this issue related to the sexual abuse of under-age persons by Catholic priests and monks. The first part deals with the reactions and measures taken by the present pope and his predecessor and the Roman Curia in the fight against sexual abuse committed by clerics. The second major part of this article explores how the Catholic Church in Germany is facing this problem

³² Peter Hünermann, Die Schlussansprache von Papst Franziskus auf der Amazonas-Synode und der "Synodale Weg" in Deutschland, u: *Theologische Quartalschrift* 200 (2020), 1, 69-76.

and trying to eradicate it. The sexual abuse of children by church people that came to light caused a deep crisis of faith and shook confidence in the Church there. From the beginning, German bishops recognized all the disastrousness of this evil and accepted a new pattern of exposing and punishing perpetrators, protecting victims, and working on prevention. On the basis of the MHG study, they concluded that there are systemic problems that favour abuse. That is why they decided to convene a kind of synod - the Synodal Path - to discuss the interconnectedness of several key church and theological topics. The author describes in detail and gives documented evidence of numerous activities and efforts regarding the status, convening and first plenary session of this conference. There is a reasonable expectation that the launched synodal process will, among other things, bring cleansing, restore shaken trust, and strengthen church communion in witnessing to the gospel.

Keywords: sexual abuse of under-age persons in the Catholic Church, exposure and fight against abuse, activities of Benedict XVI and Pope Francis in punishing abusers and prevention, MHG-study, Synodal Path, synodal forums